

ภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

LEADERSHIP IN SANGHA ADMINISTRATION OF SANGHA
ADMINISTRATORS IN, BANGBAN DISTRICT, AYUTTHAYA PROVINCE

พระมหาเฉลิมพล อชิโต* พระปลัดระพิน พุทธิสารโ** พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ***

Phramaha Chalermpon Achito, Phrapalad Rapin Buddhiso, Phramaha krisada
Kittisobhano.

Received: January 30, 2019

Revised: March 23, 2019

Accepted: March 25, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.956 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่พระสงฆ์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 155 รูป วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการ

* Master of Arts Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 ท่าน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวม พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษา นักรธรรมและวุฒิทางการศึกษาบาลีแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรค คือ พระสังฆาธิการขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ไม่เข้าใจหลักการปกครองคณะสงฆ์ดีพอ ขาดการวางแผนเป้าหมายในการปกครองคณะสงฆ์ขาดการแบ่งงานในหน้าที่การปกครองอย่างเป็นระบบ ขาดการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ขาดการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงาน ขาดการประสานงานที่ดี และขาดการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่างๆ ข้อเสนอแนะ คือพระสังฆาธิการควรศึกษาการบริการการคณะสงฆ์ให้ดี ศึกษาการปกครองคณะสงฆ์จากตำราและพระมหาเถระผู้มีความรู้ ทำงานโดยคำนึงถึงแผนที่วางไว้ และหมั่นประชุมเพื่อปรึกษาหารือเพื่อที่จะนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติจริงควรแบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบ ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง หมั่นตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะได้วางแผนงานให้ดียิ่งขึ้นผูกใจผู้ร่วมงานให้มีความรักในองค์กร มีการประชุมและประสานงานกับหน่วยต่างๆ และควรรหาผู้ร่วมงานเพื่องานส่วนรวม

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การปกครอง, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

Objectives of this Research were: 1. To Study leadership in Sangha Administration of Sangha Administrators in Ayutthaya Province, 2. To Study Compare leadership in Sangha Administration of Administrative Monks at Bangban District, Ayutthaya Province Classified by Personal Factors and 3. To Study Problems, Obstacles and Recommendation for Leadership in Sangha Administration for Administrative Monks at Bangban District, Ayutthaya Province.

Methodology was the Mixed methods: The Quantitative Research Collected data from 155 samples Who were Monks at Bangban District, Ayutthaya Province by Questionnaires with Reliability Value at 0.956, Analyzed data with Frequency, Percentile, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test, one way ANOVA for more than tree groups of variables and LSD in the cases of of the Pairs of variables were Different. The Qualitative Research Collected data from 8 key informants by in-depth-Interviewing and Analyzed data by Descriptive Interpretation.

Findings were as follows:

1. Monks' opinions Towards the leadership in Sangha Administration of Sangha Administrators at Bangban District, Ayutthaya Province by Overall were at high level ($\bar{X}=4.13$), each aspect was also at high level; leadership according to Jakkhuma, vision, was at $\bar{X}=4.11, S.D.=0.639$, leadership according to Vitoro, far sighted, was at $\bar{X}=4.08, S.D.=0.616$, leadership according to Nissayasampanno, human realtions skill, was at $\bar{X}=4.21, S.D.=0.581$

2. Opinions' Comparison About the leadership in Sangha Administration of Administrative Monks at Bangban District, Ayutthaya Province were that Monks with Different Ordained years, Administrative Ranks, formal Education and Dhamma and Pali Education levels did not have different opinions, denying the set Hypothesis with the Confidence level set at 0.05.

3. Problems, Obstacles and Recommendation for leadership in Administration of Administrative Monks at Bangban District, Ayutthaya Province were that: Problems and Obstacles; Administrative Monks lacked Systematic

Planning Knowledge, did not Understand Sangha Administration well enough, lack of target for Sangha Administration, lack of Systematic Division of work, working According the Plan, Monitoring the work, morale creation, good coordination and participation from various parties.

Recommendation: Administrative Monks Should Study the Rules and Regulations from Textbooks and Senior Monks, work According the set plan, Regular Meeting to Discuss the way to move the Plan to be Implemented. There should be Systematic Division of works and Regular Monitoring for Better Planning and Maintaining co-workers to have loyalty to the Organizations, Coordinating with other parts to have Regular Meeting and Recruiting right Personnel for the Better Service for the Whole Organizations.

Keywords: Leadership, Administration, Sangha.

1.บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ความแตกต่างจึงเกิดขึ้นในสังคมทั้งความคิดความเห็น พฤติกรรมการแสดงออกจึงเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของคนในสังคมไทย สืบเนื่องมาจากความเจริญที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วยิ่งสังคมมีความเจริญไปมากเท่าใด คนในสังคมนั้นจะต้องพยายามปรับตัวให้กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มากเท่านั้น (Prasert Thilao, 2018)

ปัจจุบัน การปกครองคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการปกครองที่ดีมีประสิทธิภาพ ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีการมีรูปแบบและวิธีการจัดการ หรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานกันทำ มอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ (Department of Religion, 1997) การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

เหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่างๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้าน ต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์ บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (Phra Chetmatthamaporn (Prayoon Thammimitto), 1996)

ดังนั้น การทำงานวิจัยเรื่องนี้ต้องการที่จะศึกษา ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระครูชินธรรมาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอบางบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ในเขต อำเภอบางบาล มี 35 วัด 6 ตำบล ว่าเจ้าคณะพระสังฆาธิการจะมีวิธีและแนวคิด รูปแบบ และวิธีการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองอำเภอบางบาล ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของ พระครูชินธรรมาภรณ์ และได้ปฏิบัติเอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร นำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปกครองที่ครองใจผู้อยู่ได้บังคับบัญชาอย่างไร และนโยบายการปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวการปกครองที่มีวิสัยทัศน์อย่างไร อาจจะเป็นแนวทางที่คณะสงฆ์ในเขตปกครองอำเภออื่น ๆ จะได้น้อมนำไปปฏิบัติเป็นทิวฐานุสติแบบอย่างได้ เพื่อพัฒนาองค์กรของคณะสงฆ์ในเขตปกครองของท่านให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์ได้เสียสละประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อชาวโลก และคณะสงฆ์ทั่วโลกจะได้ช่วยกันปกครองคณะสงฆ์ตามพระธรรมวินัยต่อกุลบุตร ที่ได้มีโอกาสเข้ามาบรรพชา อุปสมบทเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และ

2.3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสำรวจ (Survey Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1)ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ 2) วิธวิธี จัดการงานดี 3) นิสัยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 155 รูป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 90 รูป คิดเป็นร้อยละ 58.1 มีพรรษา 1 – 5 พรรษา จำนวน 60 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.7 ไม่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 74.8 มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 74.2 มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน 52 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.5 ไม่มีวุฒิการศึกษาบาลี จำนวน 143 รูป คิดเป็นร้อยละ 92.3

4.2. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านนิสัยสัมปันโน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านจักขุมา และที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ด้านวิธวิธี

4.3. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ f-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาบาลี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

4.4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยปัญหาลำดับที่ 1 คือพระสังฆาธิการขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ลำดับที่ 2 คือพระสังฆาธิการขาดการแบ่งงานในหน้าที่การปกครองอย่างเป็นระบบ ลำดับที่ 3 คือพระสังฆาธิการขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงาน

ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาคือพระสังฆาธิการต้องมีการวางแผนงานที่ดีและมีการแบ่งงาน กระจายงานในด้านการปกครองคณะสงฆ์ และต้องศึกษาค้นคว้าเรื่องการปกครองคณะสงฆ์จากตำราและพระมหาเถรผู้มีความรู้ พระสังฆาธิการต้องดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ และหมั่นตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและ พระสังฆาธิการต้องมีการประชุมประสานงานกับองค์กรต่างๆ แล้วผูกใจให้ร่วมงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความประพฤติดีงามด้วยศีลจารวัตรตามหลักพระธรรมวินัย มีความอดทน เสียสละ ทุ่มเทอย่างจริงจัง เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1. ภาวะผู้นำตามหลักจักษุมา จากผลการศึกษาพบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามหลักจักษุมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดพระสังฆาธิการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมายในการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดพระสังฆาธิการมีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย Phra Krua Sangvor Satunwat (Dandy Morrow) (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัย The Supreme Master Ching Hai (Shah) (2013) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย ด้านการ

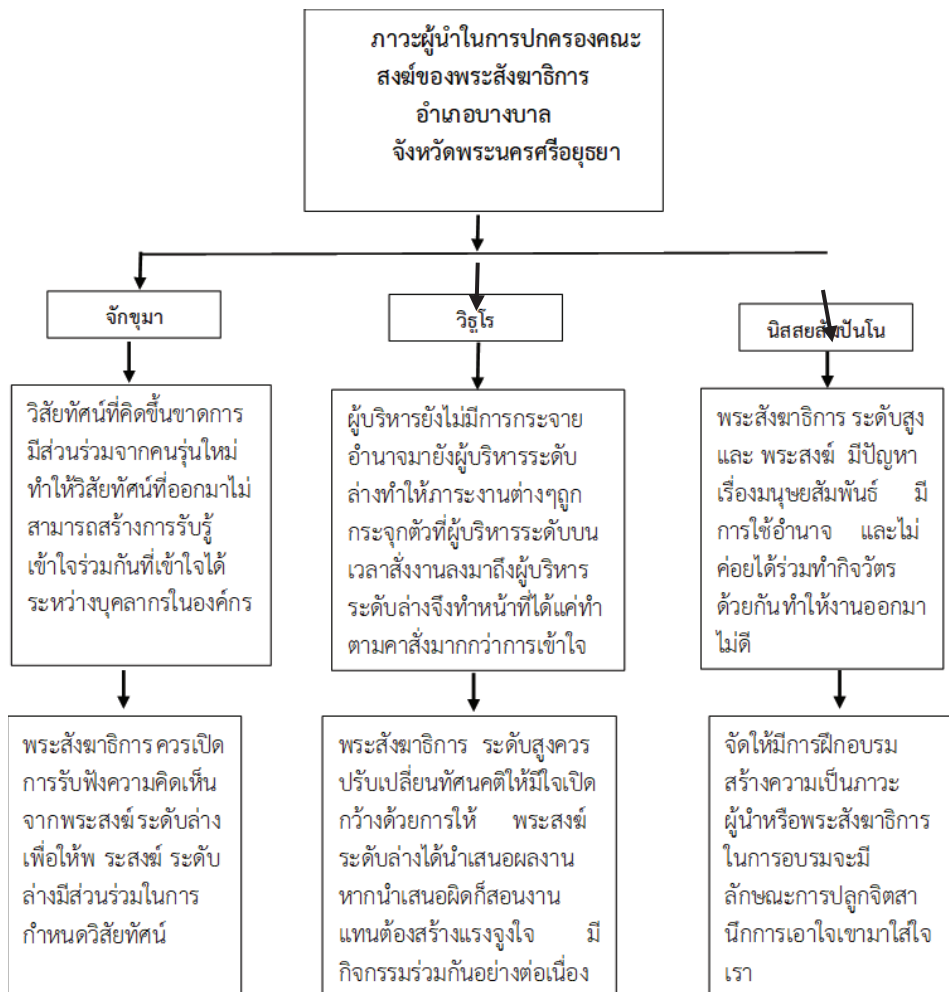
ปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ ด้านการปกครองภายในวัด และสอดคล้องกับผลงานวิจัย Phra Thep Rattana Suthi (Somsak Chotinonda) (2015) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ภาค 1” ผลการวิจัย พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน มีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี ซึ่งบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนาการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมายพระราชบัญญัติ ข้อบังคับระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์ เชื่อว่ามีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชนและสังคมไทย

5.2. ภาวะผู้นำตามหลักวิจิตร จากผลการศึกษาพบว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักวิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อสังเกตเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดพระสังฆาธิการมีหลักการปกครองคณะสงฆ์ที่ชัดเจนเป็นธรรม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด พระสังฆาธิการสามารถวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินการในแต่ละอย่างได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย The Royal Orchid Seminar (Sai Cholm Wuthod) (2013) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิมิตฺตสรมหาเถร)” จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิมิตฺตสรมหาเถร) ในด้านการปกครอง เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์มีการบริหารจัดการองค์กรต้องเริ่มต้นจากการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อนและสอดคล้องกับผลงานวิจัย Pranaravit Sittimethee (Thong Yoo) (2017) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระพรหมจริยาจารย์ (สัจจ ปญญาวุฒมหาเถร)” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระพรหมจริยาจารย์ (สัจจ ปญญาวุฒมหาเถร) ตามภารกิจ 6 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านการปกครอง ได้ใช้หลักการปกครองด้วยการบริหารโดยความถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พร้อมทั้งกฎระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ มหาเถรสมาคม ปกครองด้วยสาราณียธรรม พรหมวิหารธรรม โดยต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ เป็นผู้ชักจูงประสาน ส่งเสริมสนับสนุน และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบเหล่านี้

5.3. ภาวะผู้นำตามหลักนิสสัยสัมปันโน จากผลการศึกษาพบว่าพระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักนิสสัยสัมปันโน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด พระสังฆาธิการเป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกภาคส่วน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัย Phra Maha Suraphong Suravatas (Color of Fog) (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา พระครูโพธิ์วิรุณ วัดโพธิ์การาม ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด” จากผลการวิจัย พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำของพระครูโพธิ์วิรุณ มีรูปแบบภาวะผู้นำเป็นแบบประสาน คือ 1) ลักษณะพฤติกรรมโดยทั่วไปของท่านมีอัธยาศัยดี มีความเป็นกันเองกับทุกคนสร้างความอบอุ่นในการทำงาน 2) เน้นการปรึกษาหารือกับชุมชนก่อนการจัดงานเสมอ 3) การติดต่อประสานงานแต่ละครั้งส่วนใหญ่ติดต่อลงไปยังหัวหน้างาน แต่ถ้าหากเป็นงานเร่งด่วน ก็จะใช้การติดต่อไปยังลูกน้องโดยตรง 4) การสั่งงานคำนึงถึงเรื่องผลของงานมากกว่าเวลา และพร้อมยืดหยุ่นเพื่อให้งาน เดินไปได้ 5) ด้านความผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน ให้ความสำคัญเป็นกันเองไม่ถือตัวให้โอกาสและสนับสนุน คนทำงานเสมอ 6) การประเมินผลการทำงาน of ลูกน้องจะพิจารณาจากความมุ่งมั่นตั้งใจ 7) การประเมินบุคคลจะพิจารณาในด้านการทำงานเป็นทีม 8) เรียนรู้จากข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุง 9) เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นจะหาทางแก้ไขและป้องกัน 10) การให้ทุกคนมีส่วนร่วม แม้ในโอกาสที่ไม่เหมาะสม กลายเป็นข้อด้อยของรูปแบบภาวะผู้นำเป็นแบบประสาน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทำให้ผู้เขียนวิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางการพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริงดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ทราบว่า การวิจัยดังกล่าว นอกเหนือจากการเน้นย้ำเรื่องความมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อบุคลากรแล้ว องค์การของเรายังเน้นย้ำเรื่องการประสบความสำเร็จของงานและคนไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม การที่จะประสบความสำเร็จดังที่ได้มีการเน้นย้ำ การกลับมาทบทวนถึงปัญหาและข้อเสนอแนะที่จะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะสามารถนำไปสู่แนวทางในการการบริหารที่ดียิ่งขึ้นได้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านจักษุมา การมองการณ์ไกล โดยการวมคณะสงฆ์จะต้องเปิดรับการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในระดับล่างลงมาทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้บริหารระดับสูงเกิดช่องว่างกับผู้บริหารระดับล่าง ในขณะที่

ที่ผู้บริหารระดับสูงบางคนมีตำแหน่งสูงเนื่องจากมีอายุพรรษามากทำให้วิสัยทัศน์ที่มีไม่กว้างไกลและอีกทั้งต้องเผชิญกับข้อจำกัดของการเกิดขึ้นของวิสัยทัศน์ที่มักไม่ได้สะท้อนจากคนรุ่นใหม่เพราะถูกปกครองด้วยคนรุ่นเก่าจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้สะท้อนวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องวิสัยทัศน์ให้สามารถเป็นวิสัยทัศน์ที่สามารถตอบสนองภาพของคนทุกระดับอันจะนำไปสู่การเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรในระดับต่างๆ

2) ด้านวิธวิธี การจัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญ สำหรับด้านนี้ พระสังฆาธิการจะต้องยกระดับความสามารถและปรับทัศนคติในการบริหารพระสงฆ์ให้ดีพอ และปรับรูปแบบการจัดการให้ชัดเจนและมีกระจายอำนาจให้กับทุกฝ่ายอย่าพยายามให้ปัญหาในลักษณะที่อำนาจอยู่กับบุคคลคนเดียว ทั้งนี้คนไทยจะต้องพยายามสลายค่านิยมแบบพวกพ้องโดยหันมาให้ความสนใจกับความรู้ความสามารถและคุณธรรมของบุคคลซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาอำนาจในการบริหารที่มักจะตกอยู่กับคนเพียงบางกลุ่ม

3) นิสสยสมปนโน การมีมนุษยสัมพันธ์ดี สำหรับด้านนี้ พระสังฆาธิการบางรูปเก็บงานไว้คนเดียวไม่สอนงานให้ลูกน้อง ในการทำงานหากไม่มีการสอนงานและไม่มีการแจ้งให้ทราบ จะทำให้การทำงานออกมาไม่ดีและทำให้เกิดปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ขาดลง ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์และลดปัญหาการขัดแย้งกันจึงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเปิดใจระหว่างพระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ระดับต่างๆของคณะสงฆ์เพื่อกระชับความมีมนุษยสัมพันธ์ต่อกัน เน้นการทำงานที่ช่วยเหลือกันเพื่อลดช่องว่างของความไม่เข้าใจซึ่งอาจพัฒนาไปสู่การแบ่งแยกทำให้งานออกมาแย่ลง เพราะงานขององค์กรเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกฝ่าย

7. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอ บางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้เขียนวิจัยขอเสนอแนะดังนี้

7.1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) พระสังฆาธิการควรพัฒนาประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์ โดยการศึกษาเรียนรู้ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มีความรู้ หรือมีประสบการณ์อยู่เสมอ และควรไปศึกษาดูงานการปกครองคณะสงฆ์จากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ

2) พระสังฆาธิการควรกำหนดนโยบาย วางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ และนำผลการตรวจสอบไปปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ และเป็นระบบ

3) พระสังฆาธิการควรมาตรการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการประเมินปัจจัยเสี่ยง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เสี่ยงที่จะเกิดปัญหา

7.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ภาวะผู้นำในด้านการศึกษา ภาวะผู้นำในด้านการเผยแผ่ และภาวะผู้นำในด้านสาธารณูปการ เป็นต้น
- 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ และภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ ด้วย

References

- Department of Religious Affairs. (1997). *The Handbook of The Sangha and The Religion*. Sahaikham Co., Ltd.
- Phra Phrom Kunaporn (Prayut Payutto). (1998). *Buddhist Laws*. Bangkok: Buddhadham Foundation.
- Phra Thep Rattana Suthi (Somsak Chotinunthorn). (2015). *The Strategy of Buddhist Monkhoo 1*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Prasert Thilao. (2018) The Strategy of Buddhist Human Resource Development Towards The High Competency Organization of Buddhist Universities of Thai. *Journal of MCU Social Science Review*, 7 (2), 271.37-50.
- Prince Narai Sittimethee (Thong Yoo) (2014). *Leadership in The Administration of The Sangha of the Brahma Jariya Charan (Saeng Panyawuth Sangha)*. (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.